

عوامل موثر بر حفظ فضای شخصی افراد در کتابخانه ها

مهناز محمودی^۱، شهرزاد کاشی پزها^{۲*}

۱- استادیار گروه معماری دانشگاه آزاد اسلامی قزوین ، Mahnaz-Mahmoody@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی قزوین ، واحد علوم و تحقیقات

قزوین، گروه معماری ، shahrzad.kashipazha@gmail.com

(این مقاله در راستای پایان نامه کارشناسی ارشد بوده است)

چکیده

کتابخانه ها به عنوان مکان عمومی و اجتماعی در نگاه نخست فضایی مناسب برای مطالعه و خلوت و روابط اجتماعی و حس گفتگو بنظر می آیند اما گاهی مشکلات و نارضایتی های موجود از واکنش های در قبال نبود موقعیت برای حفظ فضای شخصی و خلوت و واکنش هایی در مقابل روابط اجتماعی اجباری بر خواسته می شود. هدف از این پژوهش بررسی عوامل موثر بر حفظ فضای شخصی افراد در کتابخانه ها با شناخت عوامل موثر در حفظ فضای شخصی افراد تحت تاثیر عوامل فردی، عوامل بین فردی و عوامل موقعیتی و معماری محیط می باشد و به روش توصیفی و تحلیلی با استفاده از منابع مکتوب درباره مبانی نظری مفهوم فضای شخصی در روانشناسی محیط انجام شده است و در انتها اینگونه نتیجه گیری میشود که برای طراحی در محیطی همچون کتابخانه، محیط هایی انعطاف پذیر طراحی شوند که بتواند پاسخگوی تمایلات قابل تغییر افراد در جهت تماس با دیگران و یا جدایی از دیگران باشد. محیط هایی که فقط بر روی روابط متقابل بسیار اندک و یا فقط بر روابط متقابل بیش از اندازه تکیه دارند، پویایی نداشته و در مقابل نیازهای متغیر «خلوت» انعطاف ندارند. همچنین در رابطه با مکانیزم های فضای شخصی در طرح مبلمان، ترتیب فضای نشستن و فواصل همجواری باید به تفاوت های جنسیتی و فرهنگی و نوع روابط اجتماعی توجه کرد تا منجر به تامین فضای شخصی و احساس برخورداری از خلوت و استقلال و حس تعلق در کتابخانه ها شود و تمایل به تعامل اجتماعی را افزایش دهد.

واژه های کلیدی: فضای شخصی، کتابخانه، معماری، مبلمان، فواصل همجواری، پروکسمیک

۱- مقدمه

امروزه فشارهای روانی ناشی از تماس های بی اندازه میان انسان ها و قرارگیری آنها در فضاهای مصنوعی و عمومی نامناسب، پژوهش درباره نکاتی چون فضای شخصی، خلوت و روابط میان آنها با محیط را ضروری ساخته است و توجه بیشتری به تاثیر فضاها بر احساس استفاده کنندگان معطوف شده است. نیاز به خلوت معمولا هنگامی احساس می شود که انسان مجبور باشد برای مدت طولانی با افراد دیگر در فضاهای محدود و عمومی بسر ببرد. اگر نیاز به خلوت در این فضا تامین نشود انسان احساس تنش و تعارض خواهد کرد.

فضای شخصی یا محدوده پیرامون بدن یکی از مهمترین عوامل تنظیم کننده خلوت بشمار می رود که فرد را قادر می سازد تا فاصله و جهت گیری خود را نسبت به دیگران تغییر دهد. بسیاری از ما، در مواجهه با سایرین و بویژه در فضاهای همگانی و عمومی، احساس های مختلفی را